

FO-03-018**Kommunala subventioner snedvrider konkurrensen i Sundsvall****Fallet**

Eva Sjögren driver tillsammans med sin bror Håkan Sjögren bowlinghallen Enjoy i Sundsvall sedan 2001. Företaget drivs i aktieföretagsform. I Sundsvall finns också bowlinghallen Bowlingcentralen AB. Sundsvalls kommun har ingått ett tioårigt avtal om köp av speltider av Bowlingcentralen. Genom kommunala subventioner styrs därmed valen av bowlingbana och konkurrensen snedvrids.

I november 1998 sålde Sundsvall kommun utrustning till åtta stycken kompletta bowlingbanor till Bowlingcentralen för en krona. I samband med köpet upprättades ett avtal där kommunen förband sig att under tio år köpa speltider. Under den tioårsperiod avtalet gäller kommer kommunen att betala ut cirka 7,5 miljoner kronor till Bowlingcentralen.

Speltiderna som subventioneras gäller för två kategorier. Dels subventioneras speltider för kommunens skolungdomar till en kostnad av 435 000 kronor per år. Dels subventionerar kommunen det regionala bowlingförbundet för köpta speltider i Bowlingcentralens hall med 320 000 kronor per år. Efter fem år ska respektive ersättning omförhandlas.

Lokala oppositionspolitiker har framfört stark kritik mot avtalet. Kommunen vill dock inte riva upp avtalet men avser att försöka omförhandla det. Ordföranden i kultur- och fritidsnämnden motiverar avtalet med att kommunen ville säkerställa möjligheten för klubbarna och allmänheten att spela bowling, samt att det vid tiden för avtalet inte fanns någon annan klubb i staden.

Kommunens subvention är inskränkt till spel i Bowlingcentralen. Kommunens klubbar har enligt avtalet ingen möjlighet att välja att på lika villkor spela i Enjoys lokaler. För att locka skolungdomar och bowlingklubbar till sina lokaler tvingas därför Enjoy sänka sina priser till samma nivåer som den konkurrerande hallens subventionerade pris – från 120 till 30 kronor i timmen.

Sundsvalls kommuns subventioner till Bowlingcentralen bör betraktas som ett individuellt inriktat stöd till en enskild näringsidkare. Kommunen har enligt kommunallagen möjlighet att ge sådant stöd, men endast vid synnerliga skäl (se Fakta) . Rättspraxis är på denna punkt tydlig och godkänner endast stöd till näringsidkare av vilka flera andra företag eller kommunmedborgare är beroende (se Fakta). I det här fallet kan inga synnerliga skäl åberopas.

Företagarombudsmannens bedömning

- Kommunen har ett ansvar för att inte gynna enskilda kommuninvånare eller företag framför andra. Genom sitt avtal med Bowlingscentralen snedvrider Sundsvalls kommun konkurrensen på marknaden för bowlingverksamhet. Kommunen ska under 2004 omförhandla avtalet med Bowlingcentralen. Då har kommunen möjlighet att helt upphöra med stödet, eller fram tills avtalet upphör låta bowlingspelarna själva välja i vilken hall stödet ska utnyttjas.

- Det finns också anledning att kritisera kommunen för den mycket långa avtalstiden. NOU har uttalat att ett kommunalt avtal inte bör sträcka sig över två hela mandatperioder av demokratiskäl.
- Av konkurrensskäl bör inte kommunala avtal tecknas för perioder över fyra år, utom vid särskilda skäl (om till exempel en leverantör tvingas göra stora investeringar för att kunna ta ett uppdrag.) Den nuvarande långa avtalsperioden förefaller inte motiverad av sakliga skäl. Förutsättningar förändras snabbt. Även om en längre avtalstid verkar rimlig när avtal ingås så måste man i en kommun vara vaksam på att förutsättningar förändras snabbt och långa avtalstider är ofta starkt hämmande för nyetableringar och konkurrerande verksamhet.
- Om kommunen efter det att avtalet löpt ut 2009 vill fortsätta att stödja bowlingverksamheten bör kommunen övergå till ett generellt aktivitetsbidrag. De klubbar som är aktuella för aktivitetsbidrag skulle då mot redovisning själva bestämma var detta skall användas.

I Företagarombudsmannens bedömning av ärendet deltog Tommy Adamsson, Roland Armholt, Patrik Engellau, Camille Forslund, Edward Waller och Monica Werenfels-Röttorp.

Fakta

Kommunallag (1991:900)
Särskilt om näringsverksamhet m.m.

”Individuellt inriktat stöd till enskilda näringsidkare får lämnas bara om det finns synnerliga skäl för det.”

Det kan i undantagsfall finnas ett rättsligt utrymme för kommunala stödinsatser, som annars skulle anses otillåtna. I glesbygdsområden kan kommun ha rätt att ekonomiskt stödja innehavare av till exempel livsmedelsbutiker eller bensinstationer, om stödet är nödvändigt för att garantera en viss minimistandard av kommersiell service åt hushållen (se RÅ79 ab 14). Beslut av kommunfullmäktige om stöd till hotell- och restaurangrörelse har i vissa fall ansetts kompetensligt.